

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان خوی

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

بررسی مستندات قرآنی خطبه ی فدکیه

استاد راهنما

سرکار خانم پیروش علیزاده

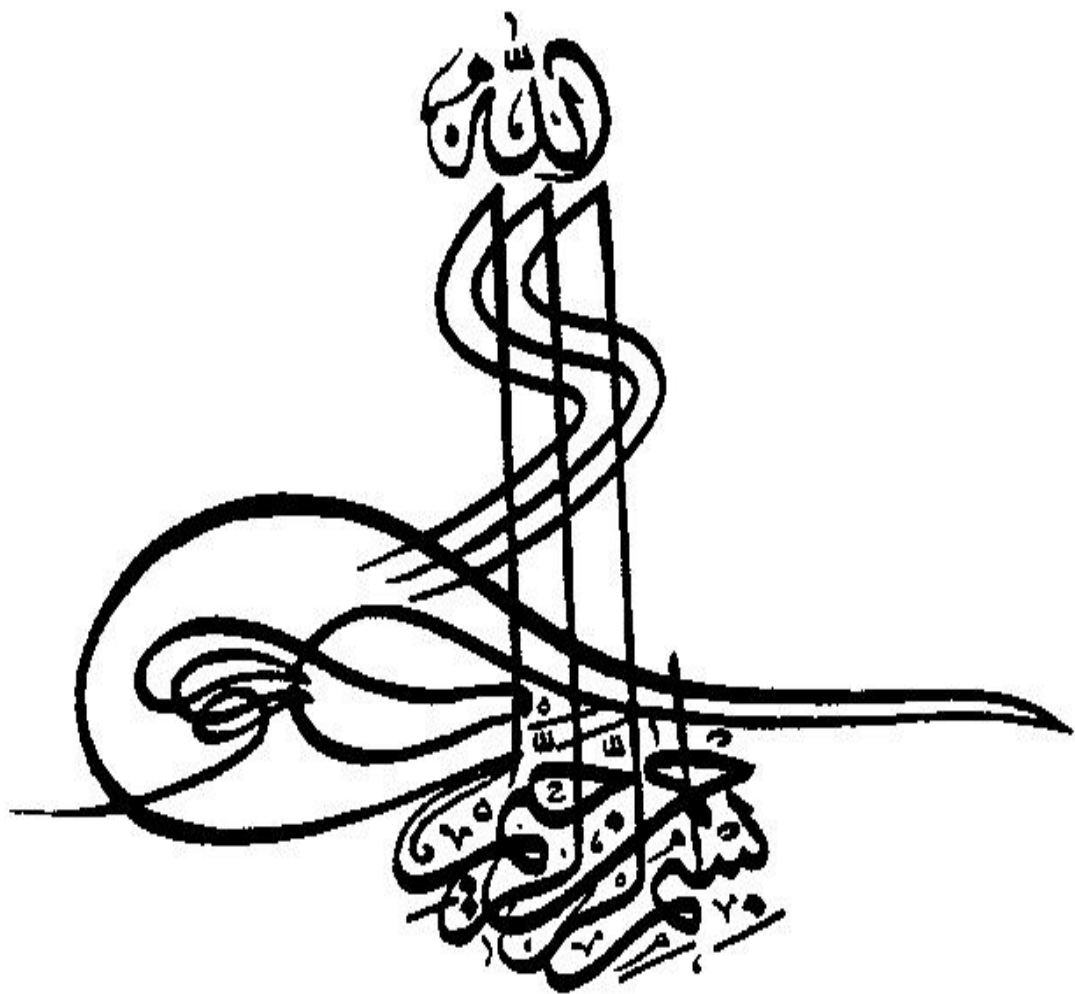
استاد داور

حجت الاسلام دکتر سید جعفر حسینی اصل

پژوهشگر

سکینه شری زاده

تابستان ۱۳۹۵

تحمیدیه

بارخدا یا! گاهِ شکر، زمانِ لکنت ماست.

حمد، تنهاتو را سزااست.

لطف بی کرانت در میان بندگان جاری است

وزلال حیات بخش کلام نابت، سیراب کننده تشنه کامان هدایت.

صلوات بی حد، نثار روح بلند رسالت که راه نورانی وحی توست.

درود بی حصر بر قرآنت که سرچشمه همیشه جاری هدایت

و حبل متین نجات بشریت از چاه تاریک مادیت است.

سلام بی پایان بر ذوات پاک اولیائت؛ از فاطمه —علیهاالسلام— و علی علیه السلام

تا یادگار بجامانده از سلسله هادیان حق،

مهدی —علیه السلام— که ناطق قرآن و قرآن ناطق اند.

تقدیم

این تلاش ناچیز رابه پیشگاه مقدس

مادر آفرینش

فخر عالم هستی

حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها

و غنچه ی نشکفته اش حضرت محسن علیه السلام

تقدیم می نمایم.

برگ سبزی تحفه درویش، چه کند بینوا، ندارد بیش.

تقدیر و تشکر

سپاس خدای را که به ذره ای ناچیز توفیق داد تا بیاموزد و سپاسگزار باشد.

اینک که با الطاف بی پایان یکتای دانا، این حقیر توفیقی یافته تا این تحقیق پایانی را به آخر برسانم، بعد از حمد و سپاس خداوند بر خود فرض می دانم؛ تقدیر و تشکر نمایم از:

همه ی کسانی که در طول زندگی مرا به سوی هدایت و رستگاری رهنمون ساخته و نور معرفت الهی را در دلم روشن نموده و قلبم را مملو از عشق به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم و اهل بیت مطهر ایشان نمودند.

بویژه سپاسگزاری می نمایم از:

-امام جمعه محترم حاج آقا سید رضی شکوری که با احداث حوزه علمیه ی الزهراء (س) خوی، گامی سازنده در تربیت شاگردان فراوان در مکتب اهل بیت برداشته و چراغ علم و دانش را در این شهر برافروختند و آنچه امروز ارائه می شود در واقع مدیون زحمات خالصانه آن بزرگوار است.

-مدیریت محترم حوزه علمیه ی الزهراء (س) خوی، سرکار خانم زهره رجائیان؛ بخاطر تلاش های شبانه روزی برای پیش برد امور حوزه و این که همیشه بزرگوارانه راهنمای طلاب بوده و از هیچ تلاشی در جهت ارائه کمک دریغ نمی ورزند.

-کلیه ی اساتید بزرگوار و معاونین محترم حوزه علمیه ی الزهراء (س) خوی؛ به ویژه معاونت محترم پژوهش سرکار خانم خدیجه شهبازی.

-استاد بزرگوار سرکار خانم پیروش علیزاده سالطه که با راهنمایی هایشان، بنده را در تنظیم این تحقیق پایانی یاری نمودند.

-وسایر عزیزان که به نحوی در اتمام این کار، با بنده همکاری کرده اند.

-همچنین در نهایت احترام از پدر و مادر گرامی ام که از کودکی در کسب معرفت و معنویت من تلاش نمودند .

-و نهایت تشکر و قدردانی را از همسر مهربانم که حامی و مشوق من در تحصیل بوده اند.

و در پایان از خداوند منان، برای همه ی این عزیزان؛ سعادت، سلامتی، عمر با عزت، عاقبت به خیری خواستارم.

۲۴. عاملی، ابراهیم، تفسیر عاملی، محقق: علی اکبر غفاری، ج ۴، چاپ اول، تهران، انتشارات: صدوق، ۱۳۶۰ ش.

۲۵. قرائتی، محسن، تفسیر نور، ج ۱۰، ۲، ۴، ۷، ۱، ۸ چاپ یازدهم، تهران، انتشارات: مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، ۱۳۸۳ ش.

۲۶. قرشی، سیدعلی اکبر، احسن الحديث، ج ۱، ۷، ۳، ۶، ۱۲، چاپ سوم، تهران، انتشارات: بنیاد بعثت، ۱۳۷۷ ش.

۲۷. -----، قاموس قرآن، ج ۳، ۲، ۶، ۵، ۴، ۷، ۱، چاپ ششم، تهران، انتشارات: دارالکتب الإسلامیه، ۱۳۷۱ ش.

۲۸. قزوینی، سید محمد کاظم، فاطمه زهرا (س) از ولادت تا شهادت، مترجم: علی کرمی فریدنی، چاپ دهم، قم، انتشارات: نشر مرتضوی، ۱۳۹۰ ش.

۲۹. کاشانی، ملافتح الله، منهج الصادقین فی الزام المخالفین، ج ۹، ۴، چاپ سوم، تهران، انتشارات: کتابفروشی محمدحسن علمی، ۱۳۳۶ ش.

۳۰. مصباح یزدی، محمدتقی، آموزش عقاید دوره کامل سه جلدی (۱-۲-۳)، چاپ چهل و ششم، بی جا، انتشارات: سازمان تبلیغات اسلامی شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۷۷ ش.

۳۱. مغنیه، محمدجواد، تفسیر الکاشف، مترجم: موسی دانش، ج ۵، ۳، ۱، چاپ اول، قم، انتشارات: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه ی علمیه قم)، ۱۳۷۸ ش.

۳۲. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۳، ۶، ۱، ۵، ۱۵، ۸، ۱۱، ۷، ۱۳، ۳، ۱۰، ۲۱، ۱۹، چاپ اول، تهران، انتشارات: دارالکتب الإسلامیه، ۱۳۷۴ ش.

۳۳. میبدی، احمد بن محمد، کشف الأسرار وعده الأبرار، ج ۱، چاپ پنجم، تهران، انتشارات: امیرکبیر، ۱۳۷۱ ش.

۳۴. میرزا خسروانی، علی رضا، تفسیر خسروی، ج ۵، ۲، چاپ اول، تهران، انتشارات: اسلامیه ۱۳۹۰ ش

ب) فهرست منابع عربی:

۱. آلوسی، سید محمود، **روح المعانی**، فی تفسیر القرآن العظیم، ج ۷، ۱۰، ، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۵ ق.
۲. ابن ابی الحدید معتزلی، عبدالحمید بن هبه الله، **شرح نهج البلاغه لابن ابی الحدید**، محقق: ابراهیم محمد ابوابفضل، ج ۱۶، چاپ ۱ م، انتشارات: مکتبه آیه الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۴ ق.
۳. ابن اثیر جزری، مبارک بن محمد، **النهایه فی غریب الحدیث**، محقق: محمود محمد طنامی، ج ۳، ، چاپ: چهارم، قم، انتشارات: مؤسسه مطبوعاتی اسماعیلیان ۱۳۶۷ ش.
۴. ابن بابویه محمد بن علی، **علل الشرایع**، ج ۱، چاپ اول، قم، انتشارات کتابفروشی داوری، ۱۳۸۵ ش .
۵. ابن جزری، محمد بن محمد، **التسهیل لعلوم التنزیل**، ج ۱ ، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالأرقم، ابن ابی حاتم، ۱۴۱۶ ق.
۶. ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، **زادالمسیر فی علم التفسیر**، ج ۳ ، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العربی، ۱۴۲۲ ق.
۷. ابن عباد، اسماعیل، **المحیط فی اللغه**، ج ۴، ۸، ۵، ۳، ۷، ۲، ۱، ۶، چاپ اول، بیروت، انتشارات: علم الکتاب، ۱۴۱۴ ق.
۸. ابن فارس، احمد بن فارس، **معجم المقاییس اللغه**، محقق: عبدالسلام محمد هارون، ج ۴، ۶، ۲، ۵، ۳، ۱، چاپ اول، قم، انتشارات: مکتب الاعلام الإسلامی، ۱۴۰۴ ق.
۹. ابن کثیر، اسماعیل بن عمر، **تفسیر القرآن العظیم**، محقق: محمد حسین شمس الدین، ج ۳، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۹ ق.
۱۰. ابن منظور، محمد بن مکرم، **لسان العرب**، محقق: جمال الدین میردامادی، ج ۳، ۱۰، ۹، ۱۴، ۵، ۱۳، ۸، ۱۲، ۴، ۷، ۱۱، ۱، چاپ سوم، بیروت، انتشارات: دارالفکر الطباعه و النشر والتوزیع - دارصادر، ۱۴۱۴ ق.
۱۱. ابوحیان، محمد بن یوسف، **النهر الماردمن البحر المحیط**، ج ۱، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالجنان، ۱۴۰۷ ق.
۱۲. اندلسی، ابن عطیه، **المحرز الوجیز فی تفسیر الکتاب العزیز**، ج ۳، ۲، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۲ ق.

۱۳. بحرانی، هاشم بن سلیمان، البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ۳، ۲، ۱، ۲، چاپ اول، تهران، انتشارات: بعثت، ۱۴۱۶ق.
۱۴. بلخی، مقاتل بن سلیمان، تفسیر مقاتل بن سلیمان، محقق: عبدالله محمود شحاته، ج ۱، چاپ اول، بیروت، انتشارات: داراحیاء التراث، ۱۴۲۳ق.
۱۵. ثعالبی، عبدالملک بن محمد، فقه اللغة، محقق: جمال طلبه، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۴ق.
۱۶. ثعلبی نیشابوری، ابواسحاق احمد بن ابراهیم، الكشف و البیان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ، چاپ اول، بیروت، انتشارات: داراحیاء التراث العربی، ۱۴۲۲ق.
۱۷. حسینی زبیدی، محمدمرتضی، تاج العروس من جواهر القاموس، ج ۱۳، ۱۶، ۲، ۱۹، ۳، ۱۷، ۱۴، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکفر، ۱۴۱۴ق.
۱۸. حسینی شیرازی، سیدمحمد، تبیین القرآن، ج ۱، چاپ دوم، بیروت، انتشارات دارالعلوم ۱۴۲۳ق.
۱۹. حقی بروسوی، اسماعیل، روح البیان، ج ۱، ۲، ، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکفر.
۲۰. خطیب، عبدالکریم، تفسیرالقرآنی للقرآن، ج ۱۲، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالفکرالعربی، بی تا.
۲۱. دخیل، علی بن محمدعلی، الوجیز فی تفسیر الکتاب العزیز، ج ۱، چاپ دوم، بیروت، انتشارات: دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۲۲ق.
۲۲. زحیلی، وهبه بن مصطفی، التفسیر المنیر فی عقیده والشریعه و المنهج، ج ۷، چاپ دوم، بیروت – دمشق، انتشارات: دارالفکر المعاصر، ۱۴۱۸ق.
۲۳. زمخشری، محمود، الکشاف عن حقائق غوامض التنزیل، ج ۱، ، چاپ سوم، بیروت، انتشارات: دارالکتب العربی، ۱۴۰۷ق.
۲۴. -----، الفائق فی غریب الحدیث، ج ۱، ۲، ۳، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۷ق.
۲۵. سبزواری نجفی، محمدبن حبیب الله، ارشاد الاذهان إلی تفسیر القرآن، ج ۱، ، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۱۹ق.

٢٦. سيوطي، عبدالرحمن ابن ابى اكبر، **الدر المنثور فى تفسير المأثور**، ج ٢، ٣، ٤، چاپ اول، قم، انتشارات: كتابخانه آيه الله مرعشى نجفى ١٤٠٤ق.
٢٧. شاذلى، سيد بن قطب بن ابراهيم، **فى ظلال القرآن**، ج ٥، چاپ هفتم، بيروت - قاهره، انتشارات، دارالشروق، ١٤١٢ق.
٢٨. شبر، سيد عبدالله، **الجواهر الثمين فى تفسير الكتاب المبين**، محقق: سيد محمد بحر العلوم، ج ٦، چاپ اول، كويت، انتشارات: مكتب الألفين، ١٤٠٧ق.
٢٩. صادقى، تهراني، محمد، **الفرقان فى تفسير القرآن**، ج ١٦، چاپ اول، قم، انتشارات: فرهنگ اسلامى، ١٣٦٥ش.
٣٠. صاحب بن عباده اسماعيل بن عباد، **المحيط فى اللغة**، ج ٦، ١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٨، ٩، چاپ اول، بيروت، انتشارات: علم الكتاب، ١٤١٤ق.
٣١. طبرى، ابو جعفر محمد بن جرير، **جامع البيان فى تفسير القرآن**، ج ١٤، ١٠، چاپ اول، بيروت، انتشارات: دارالمعرفه، ١٤١٢ق.
٣٢. طريحي، فخرالدين بن محمد، **مجمع البحرين**، محقق: سيد احمد حسيني اشكوري، ج ٥، ٢، ٣، ٤، ١، چاپ اول، بي جا، انتشارات: دفتر نشر فرهنگ اسلامى، ١٣٧٨ش.
٣٣. طوسى، محمد بن حسن، **التبيان فى تفسير القرآن**، ج ٩، ٨، ٢، ٣، چاپ اول، بيروت، انتشارات: داراحياء التراث العربى، بي تا.
٣٤. عروسى حويزى، عبدعلى بن جمعه، **نور الثقلين**، محقق: هاشم رسولى محلاتى، ج ١، ٣، ٥، چاپ چهارم، قم، انتشارات: اسماعيليان، ١٤٠٥ق.
٣٥. عسكرى، حسن بن عبدالله، **الفروق فى اللغة**، چاپ اول، بيروت، انتشارات: دارالآفاق الجديده، ١٤٠٠ق.
٣٦. علاءالدين على بن محمد، **لباب التأويل فى معانى التنزيل**، محقق: محمدعلى شاهين، ج ٤، چاپ اول، بيروت، انتشارات: دارالكتب العلميه، ١٤١٥ق.
٣٧. عياش، محمد بن مسعود، **كتاب التفسير**، ج ٢، چاپ اول، تهران، انتشارات: چاپخانه علميه، ١٣٨٠ش.
٣٨. فراهيدى، خليل بن احمد، **العين**، ج ٧، ٨، ٥، ٣، ٤، ٦، ٢، چاپ دوم، قم، انتشارات: هجرت، ١٤٠١ق.

۳۹. فضل الله، محمدحسین، تفسیر من وحی القرآن، ج ۱۳، ۱۹، ۲۰، چاپ دوم، بیروت، انتشارات، دارالملاک للطباعه والنشر، ۱۴۱۹ق.
۴۰. فیض کاشانی، ملامحسن، تفسیر الصافی، ج ۳، ۴، چاپ دوم، تهران، انتشارات: الصدر، ۱۴۱۵ق.
۴۱. فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر فی غریب الشرح الکبیر، ج ۲، چاپ دوم، قم، انتشارات: مؤسسه دارالهجره، ۱۴۱۴ق.
۴۲. قرطبی، محمد بن احمد، الجامع الأحکام القرآن، ج ۱۰، چاپ اول، تهران، انتشارات: ناصر خسرو، ۱۳۶۴ش.
۴۳. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، ج ۱، ۳، چاپ سوم، قم، انتشارات: دارالکتاب، ۱۳۶۳ش.
۴۴. گنابادی، سلطان محمد، تفسیر بیان السعاده فی مقامات العبادہ، ج ۴، چاپ دوم، بیروت، انتشارات: مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ق.
۴۵. ماوردی، علی بن محمد، النکت والعیون، ج ۳، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العلمیه، بی تا.
۴۶. مدنی شیرازی، علی خان بن احمد، الطراز الأول و الكنز لما علیه من لغه العرب المعول، ج ۴، ۷، چاپ اول، مشهد، انتشارات: مؤسسه آل البيت (ع) لذحیاء التراث، ۱۳۸۴ش.
۴۷. مراغی، احمد بن مصطفی، تفسیر المراغی، ج ۲۰، ۱۵، ۳۰، ۲۲، چاپ اول، بیروت، انتشارات: داراحیاء التراث العربی.
۴۸. مصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، ج ۵، ۸، ۴، ۷، ۸، ۳، ۱۱، ۱۲، ۶، ۱۳، ۲، ۹، ۱، چاپ سوم، بیروت - قاهره، انتشارات: دارالکتب العلمیه - مرکز نشر آثار علامه مصطفوی، ۱۴۳۰ق.
۴۹. معلوف، لوئیس، مترجم: محمد بندر ریگی، المنجد، ج ۱، چاپ سوم، تهران، انتشارات: ایران، ۱۳۸۰ش.
۵۰. مکارم شیرازی، ناصر، الأمثل فی تفسیر کتاب الله المنزل، ج ۶، ۲، چاپ اول، قم، انتشارات: مدرسه امام علی بن ابی طالب، ۱۴۲۱ق.
۵۱. نیشابوری، نظام الدین حسن بن محمد، غرائب القرآن و رغائب الفرقان، محقق: زکریا عمیدات، ج ۳، چاپ اول، بیروت، انتشارات: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۶ق.